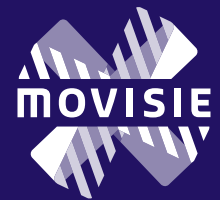

Het Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg

Tips voor een succesvolle implementatie

Goed nieuws, het Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg werkt! Uit onderzoek (Lijster-Van Kampen et al., 2017) is gebleken dat professionals na invoering meer kennis hebben over de seksuele ontwikkeling van jongeren en beter weten wat te doen bij seksueel grensoverschrijdend gedrag. In dit factsheet lees je hoe je het Vlaggensysteem duurzaam kunt implementeren.

Het succes van een vernieuwing wordt voor 70% bepaald door de implementatie. Om het Vlaggensysteem tot een blijvend succes te maken, is daarom een duurzame implementatie nodig. We vroegen vier professionals in het veld wat hen heeft geholpen bij het succesvol implementeren van het Vlaggensysteem. In deze factsheet zetten we hun tips, gecombineerd met de belangrijkste tips uit de implementatiehandleiding van het Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg op een rijtje. We doen dit aan de hand van de vier implementatiefasen: verspreiding, adoptie, invoering en borging. Met behulp van deze tips kunt u het Vlaggensysteem ook in uw organisatie succesvol implementeren.

Taakverdeling

Voor een succesvolle implementatie is het een voordeel als meerdere personen door alle lagen van de organisatie een rol hebben in het uitrollen van het Vlaggensysteem. In de tips wordt gesproken over de implementatiecoördinator en aandachtsfunctionaris, maar wat zijn hun taken eigenlijk?

De implementatiecoördinator maakt een implementatieplan met daarin de doelen, activiteiten, planning en strategie. Daarnaast is deze persoon verantwoordelijk voor de coördinatie van het proces. De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat het Vlaggensysteem actueel wordt gehouden, bijvoorbeeld door het onder de aandacht brengen van nieuwe ontwikkelingen.

Fase 1: Verspreiding

In de eerste fase van implementatie informeert u alle betrokkenen over het hoe en wat van het Vlaggensysteem.

- * Informeer alle betrokkenen op tijd over het doel en de meerwaarde van het Vlaggensysteem. Zorg dat de medewerkers, de jongeren én de ouders ingelicht worden.
- * Stel een implementatiecoördinator aan. Deze persoon is verantwoordelijk voor het implementatieproces.
- * Stel een kort en bondig implementatieplan op waarin het proces dat doorlopen moet gaan worden duidelijk beschreven wordt. De ervaring leert dat hoe groter een plan is, hoe minder aandacht het krijgt.

'Ik merk dat de visie van het Vlaggensysteem teams prikkelt. Erkennen dat het jongeren zijn met risicogedrag die heel vaak een verleden hebben van negatief seksueel gedrag, zowel als slachtoffer als dader, maar dat ook zij recht hebben op een zo gezond mogelijke seksuele ontwikkeling.'

Leren werken met het Vlaggensysteem

Trainingen

Movisie biedt een basistraining, een train-de-trainer en verschillende verdiepingmodules om te leren werken met het Vlaggensysteem. Voor deelname aan de train-de-trainer en de verdiepingmodules moet je eerst de basistraining gevolgd hebben.

<https://vlaggensysteem.nl/trainingen>

Trainers

Movisie heeft professionals in het hele land door middel van een train-de-trainer opgeleid om de basistraining 'Werken met het Vlaggensysteem' te geven. U kunt deze trainers vinden op de landkaart op www.vlaggensysteem.nl

<https://vlaggensysteem.nl/training/basistraining>

E-learning

Ook is een e-learning ontwikkeld voor professionals die werken met mensen met een verstandelijke beperking.

<https://vlaggensysteem.nl/e-learning>

Fase 2: Adoptie

In deze tweede fase van implementatie is het doel zoveel mogelijk medestanders te krijgen die net als u het Vlaggensysteem positief omarmen.

- * Creëer draagvlak door het voordeel dat het werken met het Vlaggensysteem biedt voor de betrokkenen, te benadrukken. De ervaring leert dat het merendeel van de medewerkers enthousiast is als ze geïnformeerd wordt over de visie die het Vlaggensysteem uitdraagt en de hulp die het hen biedt met het duiden, beoordelen en handelen bij seksueel gedrag van jongeren.
- * Organiseer en benadruk het persoonlijk voordeel. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden aan de hand van accreditatiepunten.
- * Stel als organisatie het gebruik van het Vlaggensysteem verplicht.
- * Zorg voor een aandachtsfunctionaris die affiniteit heeft met het Vlaggensysteem en het thema seksualiteit in het algemeen. Het enthousiasme van deze medewerker wakkert vaak het enthousiasme bij andere medewerkers aan.
- * Het is goed mogelijk dat niet iedereen in de organisatie vanaf het eerste moment enthousiast is. Hier kunnen de eigen normen en waarden van de medewerker aan ten grondslag liggen, maar ook schaamte of ervaringen uit het

verleden kunnen van invloed zijn. Het is belangrijk dat deze medewerkers ondersteund worden, bijvoorbeeld door het houden van coachingsgesprekken.

'Er was een keer een teamvergadering waarin gezegd werd dat er een cliënt was die altijd seksueel expliciete opmerkingen maakte aan de eettafel. Iedereen vond er wel wat van. Toen heb ik het gesprek stilgelegd en gevraagd met welke reden denken jullie dat ik dit doe? Dit is een situatie van seksueel gedrag, dus wat pakken we erbij? Het Vlaggensysteem.'

Fase 3: Invoering

In deze fase van implementatie leert iedereen het Vlaggensysteem gebruiken en gaat er met het Vlaggensysteem gewerkt worden.

- * Integreer het Vlaggensysteem in het algemene beleid rondom seksualiteit in uw organisatie.
- * Zorg dat iedereen in de organisatie de basistraining heeft gehad en adequaat kan reageren op situaties. Het is natuurlijk goed mogelijk dat de ene medewerker meer thuis is in het thema seksualiteit dan de andere medewerker. Het is in een niet-acute situatie, waarbij een jongere bijvoorbeeld graag het gesprek wil aangaan over een gebeurtenis, geen schande om dit over te laten aan de medewerker die zich beter thuis voelt bij het onderwerp. Let hier wel bij op! Het erkennen van handelingsverlegenheid is goed, maar dit moet niet doorslaan. Zoals gezegd: elke medewerker moet adequaat kunnen reageren.
- * Inventariseer voor elke training wat er speelt op de groep bij de medewerkers die getraind moeten worden. Op deze manier kan ingespeeld worden op echte situaties en kan er gebruik gemaakt worden van bijpassende tekeningen.
- * Stimuleer kennisoverdracht tussen medewerkers. Een mogelijkheid om dit te doen is om tijdens teamvergaderingen niet zelf het woord te nemen, maar medewerkers aan elkaar te laten uitleggen.
- * Integreer het Vlaggensysteem in de dagelijkse praktijk: zet het als standaard onderwerp op de agenda bij teambesprekingen en kaart het aan in de gesprekken met jongeren en/of hun ouders. Hier moet mee begonnen worden bij de invoering en het is tegelijkertijd een vereiste voor de volgende stap: de borging.

De Dynamiek van de zorg

De dagen in residentiële jeugdzorg gaan niet altijd zoals verwacht. Een professional heeft maar in beperkte mate zicht op wat er speelt in de groep. Houd er rekening mee dat dit van invloed kan zijn op uw plannen. Het is goed mogelijk dat er een bijeenkomst is georganiseerd met de groep, maar er die dag andere prioriteiten zijn. Daarnaast kan er sprake zijn van een reorganisatie of bezuinigingen en zijn er vaak tal van andere thema's die de aandacht vragen van de medewerkers. Durf als verantwoordelijke voor het Vlaggensysteem eisen te stellen, maar wees flexibel ten aanzien van de dynamiek van de zorg.

Fase 4: Borging

De ervaring leert dat deze laatste fase, waarin iedereen het Vlaggensysteem geïntegreerd moet hebben in hun dagelijkse werkwijze, vaak het grootste struikelblok is.

- * Het is handig een jaarlijks plan op te stellen als vervolg of verdieping op het implementatieplan.
- * Zorg dat het materiaal beschikbaar is en de medewerkers weten waar zij achtergrondinformatie en werkvormen kunnen vinden.
- * Spreek binnen de organisatie af hoe vaak bijscholings- en herhalingstrainingen gegeven worden.
- * Organiseer thema-avonden of opfrisbijeenkomsten waarin de kans wordt geboden om het Vlaggensysteem te bespreken en ermee te oefenen. Naast dat het raadzaam is dit te doen met het team, kun je ook themabijeenkomsten met de jongeren organiseren waarbij ze kunnen oefenen met de werkvormen.
- * Het is belangrijk een team geprikkeld te houden door om de zoveel tijd te vragen hoe het staat met het Vlaggensysteem en duidelijk te communiceren over de mogelijkheden om het Vlaggensysteem te bespreken.
- * Zorg ervoor dat het thema seksualiteit besproken wordt in de sollicitatieprocedure en dat nieuwe medewerkers zo snel mogelijk getraind worden.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

'Het is een cultuurverandering. Een implementatieplan is prachtig, maar daarmee verander je een structuur. Het is de cultuur, een manier van denken, die aangepast moet worden. Daar gaan jaren overheen.'

Implementeren = maatwerk

De hierboven beschreven tips vormen een goede basis voor een succesvolle implementatie, maar er bestaat niet zo iets als het 'perfecte recept' voor een succesvolle implementatie van het Vlaggensysteem in de residentiële jeugdzorg. Implementeren is maatwerk. Het is daarom belangrijk om u te realiseren dat het implementatieplan en het verdere implementatieproces afgestemd moeten worden op de specifieke situatie in uw organisatie. En nu: aan de slag!

Bronnen:

- * Interviews met Jolanda van As (Jeugdhulp Friesland), Doetie Rotheuser (Jeugdhulp Friesland), Gert-Jan Vis (Intermetzo) en Mariëlle Breg (Prokino Jeugdzorg).
- * Janssens, K., Wentzel, W. & Repetur, L. (2017). Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg. Implementatiehandleiding voor invoering op organisatieniveau.
- * Janssens, K., Boet, A. Wentzel, W. & Repetur, L. (Red.), *Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg. Adequaat pedagogisch reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van jongeren*. Utrecht: Movisie.
- * Lijster-van Kampen, *Het Vlaggensysteem RJ, rapportage Implementatie outcome en tevredenheidsonderzoek 2017*. Leiden, Utrecht, 's-Hertogenbosch: TNO, Rutgers en Avans

Meer weten?

Janssens, K., Boet, A., Wentzel, W. & Repetur, L. (2017). *Vlaggensysteem Residentiële Jeugdzorg. Adequaat pedagogisch reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van jongeren*. Utrecht: Movisie.

Of neem contact op met Kristen Janssens:
k.janssens@movisie.nl / 06 55 44 0626